

RZECZPOSPOLITA
POLSKA

Urząd Patentowy
Rzeczypospolitej Polskiej

(12) **OPIS PATENTOWY**

(19) **PL**

(11) **206854**

(13) **B1**

(21) Numer zgłoszenia: **378605**

(22) Data zgłoszenia: **30.12.2005**

(51) Int.Cl.

B01J 37/03 (2006.01)

B01J 23/745 (2006.01)

B01J 23/26 (2006.01)

B01J 23/72 (2006.01)

C01B 3/12 (2006.01)

(54)

**Sposób otrzymywania katalizatora żelazowo-chromowego
do wysokotemperaturowej konwersji tlenku węgla**

(43) Zgłoszenie ogłoszono:

09.07.2007 BUP 14/07

(45) O udzieleniu patentu ogłoszono:

30.09.2010 WUP 09/10

(73) Uprawniony z patentu:

**INSTYTUT NAWOZÓW SZTUCZNYCH,
Puławy, PL**

**ZAKŁADY AZOTOWE W TARNOWIE-
-MOŚCICACH SPÓŁKA AKCYJNA, Tarnów, PL**

(72) Twórca(y) wynalazku:

JANUSZ KRUK, Puławy, PL

ANDRZEJ GOŁĘBIEWSKI, Puławy, PL

ZYGMUNT ŚPIEWAK, Tarnów, PL

PIOTR BARAN, Gnojnik, PL

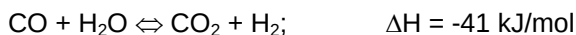
STANISŁAW WAŁASZEK, Tarnów, PL

PL 206854 B1

Opis wynalazku

Przedmiotem wynalazku jest sposób otrzymywania katalizatora żelazowo-chromowego do wysokotemperaturowej konwersji tlenku węgla (WTKCO), cechujących się wysoką aktywnością, selektywnością i wytrzymałością mechaniczną.

Proces wysokotemperaturowej konwersji tlenku węgla z parą wodną jest wykorzystywany na wielką skalę przy wytwarzaniu gazu syntezowego i wodoru - głównie w instalacjach syntezy amoniaku i biegnie wg reakcji:

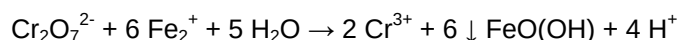
Standardowo jest on prowadzony na złożu katalizatora w postaci pastylek o średnicach 6÷10 mm i wysokości 4÷8 mm, w zakresie temperatury 300-480°C i przy ciśnieniu gazu do 7 MPa, co pozwala na uzyskanie równowagowych stężeń tlenku węgla rzędu 1,6-2,3% objętościowych w gazie opuszczającym konwertor.

Typowe katalizatory do procesu wysokotemperaturowej konwersji tlenku węgla składające się z tlenków: żelaza (około 70-85%), chromu (7-10%) i miedzi (do 3%) otrzymuje się przez wprowadzenie roztworu wodorotlenku sodowego do roztworu zawierającego rozpuszczone sole odpowiednich metali. Następuje wytrącenie zawiesiny wodorotlenków pierwiastków wchodzących w skład katalizatora. Zawiesinę tą odsącza się suszy i formuje, po dodaniu środka poślizgowego - np. grafitu, w pożądane kształtki. Istotna dla dobrej pracy konwertora jest jednolitość składu prekursora w całej swojej masie, wysoka powierzchnia właściwa, odpowiednie własności prekursora pozwalające na otrzymanie pastylek o wysokiej i stabilnej wytrzymałości. Niekorzystna dla procesu jest zawartość siarki w katalizatorze, którą należy usunąć przed uruchomieniem konwersji.

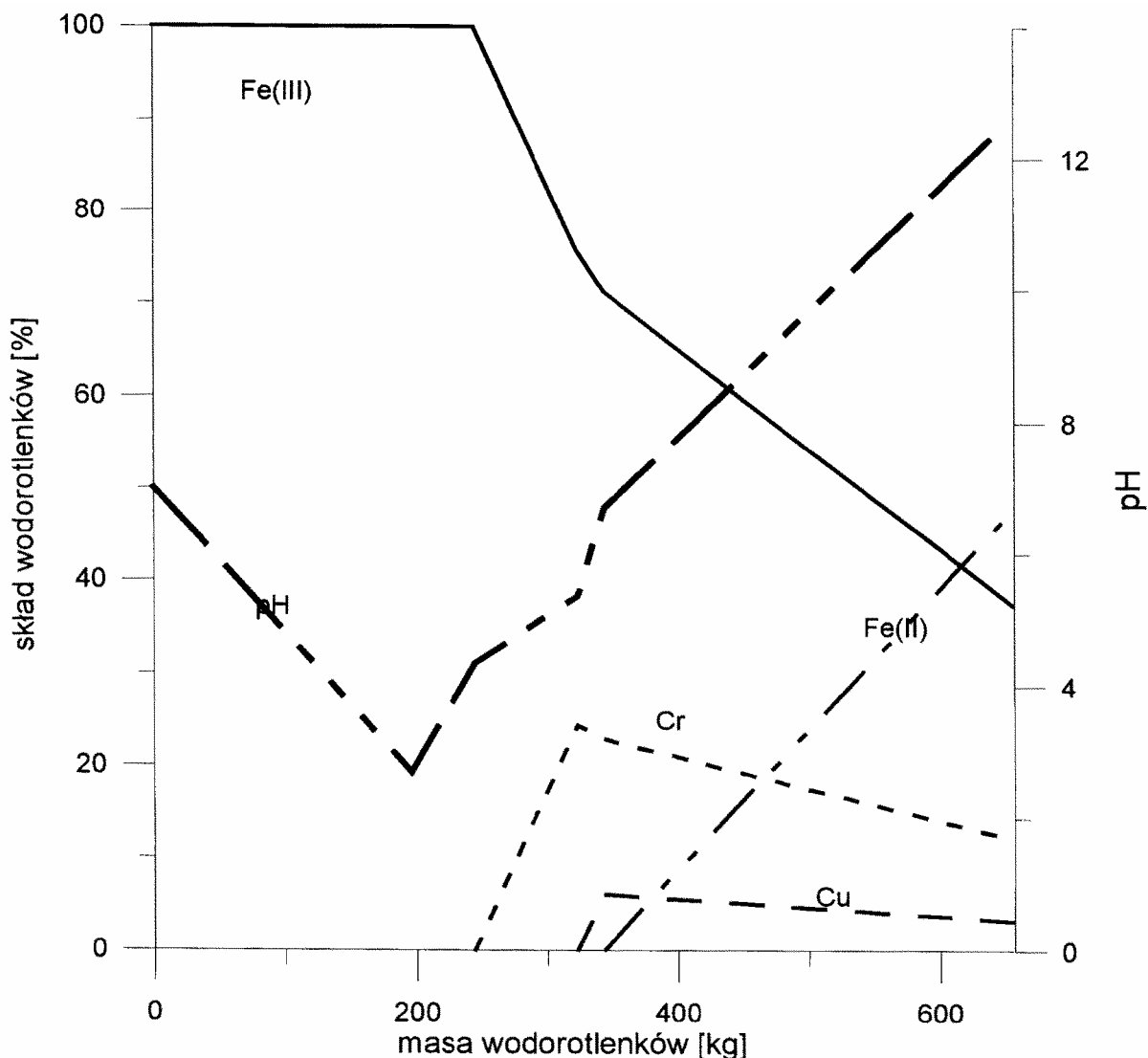
Firma Johnson Matthey swój katalizator Katalco 71-6 (mat. konf. Nitrogen 2004, Monachium 21-24.03.2004 r.) otrzymuje bazując na azotanie żelaza(III), co ma zapewniać wysoce rozwiniętą powierzchnię i niską zawartość siarki. W podobny sposób firma Chimco produkuje swój katalizator CK-03 (Nitrogen & Methanol, No 237, (1999), 47-51). Zaletą tej metody jest brak siarki (bo nie ma jej w surowcach), jednak istotną wadą jest duży koszt produkcji wynikający z ceny azotanu żelaza i miedzi.

Większość producentów, jak np. ICI - producent katalizatorów oznaczonych jako 15-4 i 15-5, Süd Chemie oferująca katalizator G-3C, wytwórca rosyjskiego katalizatora STK 1-5, czy chińskiego B110-2 używa najtańszych surowców: siedmiowodnego siarczanu żelaza(II) - produktu ubocznego wielu procesów hutniczych i powstającego przy produkcji bieli tytanowej oraz dichromianu(VI) sodu i siarczanu miedzi(II) - podstawowych odczynników chemicznych dostępnych w dużych ilościach na rynku przy niewysokiej cenie. Zapewnia to niski koszt produkcji. Proces zazwyczaj polega na rozpuszczeniu obu siarczanów w wodzie, dodaniu dichromianu(VI) sodu i dodaniu wodorotlenku sodu do powstałej mieszaniny.

Po dodaniu dichromianu(VI) sodu do rozpuszczonego siarczanu żelaza(II) i siarczanu miedzi(II) zachodzi reakcja redox:

pH spada do około 2,5 na skutek hydrolizy powstającej soli Fe^{3+} i wytrąca się osad hydroksytlenku żelaza(III). W następnym etapie, dodawanie wodorotlenku sodu powoduje powolny wzrost pH do ok. 12 i kolejne wytrącanie wodorotlenków chromu(III), miedzi(II) i żelaza(II), w efekcie pojawia się niejednorodność składu osadu wynikająca z kolejności przekraczania iloczynów rozpuszczalności wodorotlenków metali wchodzących w skład prekursora, tak jak na przedstawionym rysunku. Dodatkowo przy takiej technologii, przy powolnym wzroście pH od 2,5 do 12 mogą wytrącać się nierozpuszczalne zasadowe siarczany (szczególnie łatwo wypada $(\text{Fe(OH)})_2\text{SO}_4$). Jest to zjawisko bardzo niepożądane, gdyż siarka związana chemicznie w fazie stałej jako jon siarczanowy jest praktycznie nie do usunięcia na drodze przemycania wodą i jej końcowa zawartość w katalizatorze przekracza często 0,03%, co powoduje wydłużenie procesu przygotowywania katalizatora do pracy w reaktorze i zwiększa zużycie mediów gazu do redukcji i usuwania siarki.

Rysunek; Skład chemiczny wytrącanego osadu prekursora katalizatora żelazowo-chromowego do WTKCO przy dodawaniu wodorotlenku sodu do roztworu soli surowców (sposób klasyczny).

W trakcie prowadzonych prac badawczych okazało się, że wady te można usunąć przez zmianę sposobu prowadzenia wytrącania prekursora. Jeżeli mieszaninę powstałą po rozpuszczeniu siarczanów żelaza(II), miedzi(II) i dichromianu(VI) sodu doda się do roztworu wodorotlenku sodu to przy wysokim pH, jakie jest w reaktorze wytrącania, wszystkie iloczyny rozpuszczalności wodorotlenków metali są przekroczone i ich osady wytrącają się równocześnie w proporcjach takich jak w wyjściowym roztworze surowców.

Nie ma niebezpieczeństwa wytrącania $(\text{Fe}(\text{OH}))_2\text{SO}_4$ gdyż stężenie Fe^{2+} w reagującym układzie jest zbyt niskie do przekroczenia iloczynu rozpuszczalności tej soli, ale wystarczające do wytrącania wodorotlenku żelaza(II). Dzięki temu zawartość siarki w gotowym katalizatorze wynosi poniżej 0,015% i nie jest konieczny osobny proces jego odsiarczania, co pozwala na oszczędność mediów procesowych i skraca czas przygotowywania do pracy.

Istota sposobu otrzymywania katalizatora do wysokotemperaturowej konwersji tlenku węgla na drodze wytrącania prekursora katalizatora, odmywanie, suszenie i formowanie polega na tym, że w temperaturze 55-90°C przygotowuje się roztwór rozpuszczalnej soli żelaza(II), i rozpuszczalnej soli miedzi(II), zawierający 50-150 g Fe/dm^3 i 1-4 g Cu/dm^3 , a następnie do tego roztworu dodaje się dichromian(VI) sodu w takiej ilości, by zawartość chromu w mieszaninie wynosiła 5-13 g/ dm^3 . Po czym wprowadza się otrzymaną mieszaninę ciągle mieszając do wcześniej przygotowanego roztworu o temperaturze 55-90°C zawierającego 30-100 g NaOH/dm^3 w takiej ilości, aby po zakończeniu mieszania obu roztworów pH wynosiło 9-12, zaś ewentualne różnice pH koryguje się dodając roztwór

wodorotlenku sodu lub kwasu azotowego i dalej miesza się przez 0,5-1 godziny. Wytrąconą zawiesinę prekursora odfiltruje się, osad przemywa dokładnie wodą, suszy w temperaturze 100-150°C, rozdrabnia do rozmiaru ziarna 1,0-1,5 mm, dodaje 2-4% grafitu lub innego środka poślizgowego i formuje w pożądane kształtki katalizatora.

Korzystne jest, gdy jako rozpuszczalną sól żelaza(II) stosuje się siarczan żelaza(II), a jako rozpuszczalną sól miedzi(II) stosuje się siarczan miedzi(II)

P r z y k ł a d

Do zbiornika z mieszadłem A o pojemności 10 m³ wprowadzono 7 m³ wody, ogrzano do temperatury 60°C i, przy włączonym mieszadle, przygotowano roztwór siarczanów żelaza i miedzi o zawartości 62 g Fe/dm³ i 1,8 g Cu/dm³ poprzez wsypanie 2200 kg siedmiowodnego siarczanu żelaza(II) i 50 kg pięciowodnego siarczanu miedzi(II). Po rozpuszczeniu siarczanów dodano 125 kg dwuwodnego dichromianu(VI) sodu, tak że zawartość Cr w roztworze wynosiła 6 g/dm³. Całość dokładnie mieszano przez 2 godziny utrzymując temperaturę 60°C. W osobnym reaktorze wytrącania o pojemności 40 m³ wprowadzono 18 m³ wody, włączono mieszadło i rozpuszczono 620 kg wodorotlenku sodu, tak że jego zawartość w powstałym roztworze wynosiła 33 g/dm³. Następnie zawartość tego reaktora podgrzano do 80°C i wprowadzono ze zbiornika A roztwór rozpuszczonych siarczanów żelaza(II) i miedzi(II) z dichromianem(VI) sodu, przez cały czas utrzymując temperaturę 80°C i mieszając zawartość reaktora w którym wytrącał się osad prekursora. Po zakończeniu wytrącania pH w reaktorze wynosiło 11. Mieszanie zawiesiny prekursora w temperaturze 80°C kontynuowano przez 1 godzinę. Następnie prekursor katalizatora z reaktora wytrącania odfiltrowano, zaś placek filtracyjny przemyto dokładnie wodą i wysuszono w temperaturze 105°C. Wysuszony osad rozdrobniono do ziaren 1,5 mm i po dodaniu 15 kg grafitu sprasowano na pastylki o wymiarach $\varnothing = 6$ mm i h = 6 mm. Otrzymano 820 kg katalizatora do wysokotemperaturowej konwersji tlenku węgla o zawartości 77% Fe₂O₃, 7,6% Cr₂O₃, 1,9% CuO i tylko 0,006% S.

Zastrzeżenia patentowe

1. Sposób otrzymywania katalizatora do wysokotemperaturowej konwersji tlenku węgla na drodze wytrącania prekursora katalizatora, odmywania, suszenia i formowania, **znamienny tym**, że w temperaturze 55-90°C przygotowuje się roztwór rozpuszczalnej soli żelaza(II), i rozpuszczalnej soli miedzi(II), zawierający 50-150 g Fe/dm³ i 1-4 g Cu/dm³, a następnie do tego roztworu dodaje się dichromian(VI) sodu w takiej ilości, by zawartość chromu w mieszaninie wynosiła 5-13 g/dm³, po czym wprowadza się otrzymaną mieszaninę ciągle mieszając do wcześniej przygotowanego roztworu o temperaturze 55-90°C zawierającego 30-100 g NaOH/dm³ w takiej ilości, aby po zakończeniu mieszania obu roztworów pH wynosiło 9-12, zaś ewentualne różnice pH koryguje się dodając roztwór wodorotlenku sodu lub kwasu azotowego i dalej miesza się przez 0,5-1 godziny, wytrąconą zawiesinę prekursora odfiltruje się, osad przemywa dokładnie wodą, suszy w temperaturze 100-150°C, rozdrabnia do rozmiaru ziarna 1,0-1,5 mm, dodaje 2-4% grafitu lub innego środka poślizgowego i formuje w pożądane kształtki katalizatora.

2. Sposób otrzymywania katalizatora według zastrz. 1, **znamienny tym**, że jako rozpuszczalną sól żelaza(II) stosuje się siarczan żelaza(II).

3. Sposób otrzymywania katalizatora według zastrz. 1, **znamienny tym**, że jako rozpuszczalną sól miedzi(II) stosuje się siarczan miedzi(II).